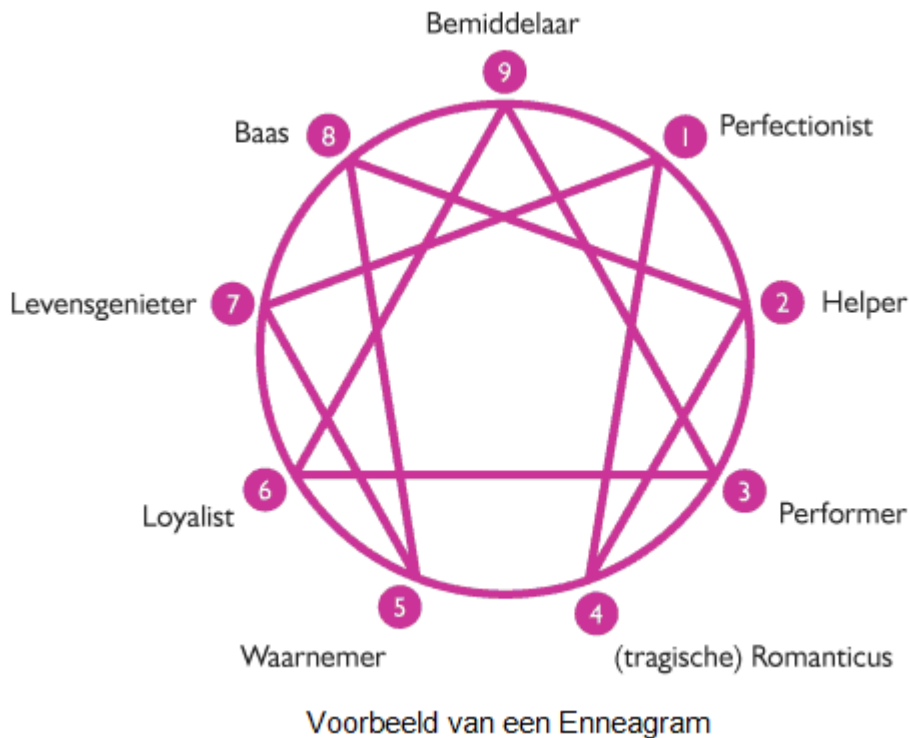

Het Enneagram: een verhelderend hulpmiddel of een verleidelijke misleiding?

En de rol van Richard Rohr

Bron: <https://www.lighthouse-trails-research.com/blog/?p=30908>, 28-10-2019

Alle Schriftaanhalingen komen uit de Statenvertaling (HSV)
Vertaling, plaatje en voetnoten door M.V.

Tegenwoordig is er een toenemende hoeveelheid belangstelling van christenen voor het Enneagram, een negenpuntig diagram dat wordt gebruikt om persoonlijkheidskenmerken en karaktertendensen te bepalen. Hoewel het onschadelijk kan lijken als niets meer dan een nuttig hulpmiddel, is het Enneagram een verleidelijke misleiding en een voorbeeld van wat de Bijbel de “listen van de duivel” noemt. In onderhavig boekje hopen we te laten zien hoe dit hulpmiddel deelnemers wegtrekt van de bijbelse waarheid naar een verleidelijke maar gevaarlijke richting.

Een boek getiteld *The Wisdom of the Enneagram* van Don Riso en Russ Hudson beschrijft het Enneagram:

Het Enneagram. . . is een ontwikkeling van de moderne psychologie die wortelt in spirituele wijsheid uit veel verschillende oude tradities.[1]

Het Enneagram Institute, een go-to website voor informatie over het Enneagram, zegt:

Het Enneagram. . . [is] een van de meest krachtige en inzichtelijke hulpmiddelen om onszelf en anderen te begrijpen. In de kern helpt het Enneagram ons om onszelf op een dieper, objectiever niveau te zien en kan het van onschatbare waarde zijn op onze weg naar zelfkennis.[2]

Een artikel van *Religion News Service* uit 2017 stelt:

In 1990 heeft Franciscan fr.¹ Richard Rohr het [Enneagram]-systeem voor Amerikanen effectief christelijk gemaakt toen hij “The Enneagram: A Christian Perspective” in het Engels publiceerde. Dit leidde tot een groeiende interesse die langzaam kerkelijke preekstoelen en kleine

¹ Friar = monnik, broeder, frater.

groepen binnensloop. In 2016 publiceerde *Christianity Today* “An Evangelical’s Guide to the Enneagram” nadat InterVarsity Press de eerste evangelische uitgever was die een boek over dit onderwerp publiceerde.[3]

Terwijl de populariteit van het Enneagram binnen de christelijke kerk is blijven groeien, vooral onder millennials², zijn er mensen in de kerk geweest die hun zorgen over het Enneagram hebben geuit. Martin en Deidre Bobgan³, die jarenlang psychologie hebben bestudeerd vanuit een bijbels perspectief, zeggen dit over het Enneagram:

Hoewel het Enneagram een oude spirituele traditie is, is het relatief nieuw voor de westerse wereld. George Ivanovitch Gurdjieff, die het Enneagram in de jaren 1920 naar Europa bracht, beweerde dat het ongeveer 2500 jaar geleden was ontstaan in een Babylonische wijsheidsschool. Hij leerde dat elke persoon wordt geboren met een “planetair lichaamstype” met bepaalde fysieke en psychologische eigenschappen. Hij geloofde dat de fysieke en psychologische kenmerken van een persoon verband houden met een dominante endocriene klier en met planetaire invloeden op die klier. Dit betreft het Enneagram bij de Babylonische astrologie, gezien die kenmerken zouden worden aangeduid door een punt op het Enneagram.[4]

Apologeet en auteur Mike Oppenheimer zegt dit over het Enneagram:

Enneagram beweert een ingangspunt te zijn voor diepe persoonlijke genezing en vernieuwing. Enneagram is een psychologisch en spiritueel systeem voor een hoger bewustzijn. Er is ons verteld dat het ons zal helpen de persoonlijkheidstypes en de verschillen van elkaar te begrijpen, wat onnodige conflicten zou moeten verminderen (iemand transformeren in een meer tolerante persoon). We kunnen onze gewoonten transformeren door onze eigen waarnemer te zijn in hoe we denken en overgaan van onbewust gedrag naar bewust gedrag. Dit wordt gedaan door middel van een reeks indringende vragen die een persoonlijkheidsprofiel-vragenlijst wordt genoemd, waarbij men leert wat zijn of haar type is. . . . De negen lijnen bestaan uit een perfecte driehoek en een gedraaide zeshoek binnen een cirkel. Dit is een New Age-type mandala, een mystieke toegangspoort tot persoonlijkheidsclassificatie. De tekening is gebaseerd op een geloof in de mystieke proporties van de nummers 7 en 3.[5]

De rol van Richard Rohr⁴

Precies in het epicentrum van de huidige Enneagram-beweging staat Franciscaanse friar Richard Rohr (foto rechts), oprichter van het Centre for Action and Contemplation (CAC). Rohr’s website vermeldt:

Zeven van de negen Enneagram-typen worden geassocieerd met de “hoofd-” of “dodelijke” zonden die zijn ontstaan bij de Woestijnvaders. Maar het was pas in de late jaren 1960 dat Oscar Ichazo het Enneagram begon te onderwijzen zoals we het vandaag kennen. Van de school van Ichazo in Zuid-Amerika leerde een groep jezuiten het systeem en bracht het terug naar de Verenigde Staten. Richard Rohr hoorde van het Enneagram van deze groep en was een van de eerste mensen die er een boek over publiceerde in het Engels.

Het Enneagram werd populair *als een hulpmiddel in spirituele leiding*. * Tegenwoordig wordt het veel geleerd als een manier om persoonlijkheid, verslaving, relaties en roeping te begrijpen.[6] (nadruk toegevoegd)

² Millennials : Hoewel er geen eenduidige definitie van millennials is, wordt deze meestal gehanteerd als geboren tussen 1981 en 1999. Hun ouders zijn veelal van de babyboomgeneratie (1945-1960). (Wiki).

³ Martin en Deidre Bobgan: * Martin: University of Minnesota, B. A., B. S., M. A.; University of Colorado, Doctorate in Educational Psychology; * Deidre: University of Minnesota, B. S.; University of California, M. A. in English. <http://www.psychoheresy-aware.org/mainpage.html>.

⁴ Richard Rohr, (geb. 1943) is een Amerikaans auteur, “spiritual writer”, en Franciscaanse friar in Albuquerque, New Mexico. Hij werd rooms-katholiek priester gewijd in 1970. Hij werd genoemd: “one of the most popular spirituality authors and speakers in the world”. (Wiki).

Nadat Rohr in de jaren zeventig over het Enneagram leerde, deelde hij zijn Enneagram-leer op tien geluidsbanden, en later schreef hij zijn nu klassieke bestseller boek, *Discovering the Enneagram: An Ancient Tool for a New Spiritual Journey* (nu getiteld *The Enneagram: A Christian Perspective*).

In het boek van Rohr legt hij uit dat het onderliggende uitgangspunt achter het Enneagram is dat elke persoon een “waar eigen zelf”⁵ en een “vals eigen zelf” heeft, en met behulp van het Enneagram kunnen we ons ware zelf identificeren en dus hebben geïdentificeerd, we kunnen nu spiritueel getransformeerd worden om in dat ware zelf te leven. Rohr legt uit:

[Co-auteur] Andreas Ebert en ik bieden het Enneagram opnieuw aan als een heel oud christelijk hulpmiddel voor het onderscheiden van geesten, de strijd met onze hoofdzonde, ons “valse zelf” en de ontmoeting met ons Ware Zelf in God.[7]

Wanneer Rohr, die een uitgesproken panentheïst⁶ is, spreekt van “ons Ware Zelf in God”, dan verwijst hij naar zijn overtuiging dat het *ware zelf* de God in elk mens is. In navolging van de katholieke mystici Thomas Merton en Henri Nouwen pleit Rohr voor het concept van *dharmakaya*. Rohr verklaart:

Gods hoop voor de mensheid is dat we op een dag allemaal zullen erkennen dat de *goddelijke woonplaats de hele schepping is*. Christus komt weer wanneer we zien dat materie en geest co-existeren. Dit verdient het echt goed nieuws genoemd te worden.[8] (nadruk toegevoegd).

Om verder te begrijpen wat Rohr bedoelt als hij zegt: “de goddelijke [God] woonplaats is de hele schepping”, moeten we zijn opvattingen over Jezus Christus begrijpen. In een artikel op de website van Rohr getiteld “The Cosmic Christ” zegt hij dat Christus meer een energie is dan een persoonlijk wezen:

Christus is niet de achternaam van Jezus, maar de titel van zijn historische en kosmische doel. Jezus presenteert zichzelf als de “Gezalfde” of Gedoopte die menselijk en goddelijk verenigd was in één menselijk lichaam - als ons model en voorbeeld. . . . Deze Christus is veel groter en ouder dan Jezus van Nazareth of de christelijke religie, want de Christus is er wanneer het materiële en het goddelijke co-existeren - wat altijd en overal is. . . . De komst van de Kosmische Christus is niet hetzelfde als de groei van de christelijke religie. Het is de vereniging van alle dingen.[9]

Voor Rohr zijn Christus en de mensheid niet gescheiden omdat Christus geen persoon is (of God gekomen in het vlees om de mens van zijn zonden te redden) maar een energie is die in alles en iedereen bestaat. Het enige probleem van de mens is niet dat hij zondig is; het is eerder zo dat hij niet beseft dat hij al goddelijkheid in zich heeft. Dit is waar het Enneagram binnenkomt, want volgens Rohr is het Enneagram een “sleutel tot zelfkennis”,^[10] en het doel voor het gebruik van het Enneagram is “een ontwaken van ware zelfliefde [d.w.z. de goddelijkheid binnenin]”.^[11]

Rohr's enneagramdiscipelen

Enkele van de populairste “discipelen” van Richard Rohr die zijn Enneagram-leer voortzetten, zijn Ian Morgan Cron, Suzanne Stabile en Chris en Phileena Heurtz (hoewel talloze anderen zijn beïnvloed door Rohr). Aangezien elk van deze mensen Enneagram-boeken hebben geschreven en belangrijke presentatoren en leraren van Enneagram-programma's zijn, zullen we hen onderzoeken om het Enneagram verder te begrijpen.

Ian Morgan Cron's weg naar het Zelf

Episcopale priester Ian Morgan Cron is een bestsellerauteur en psychotherapeut. Hij schreef het bestseller boek (co-auteur met Suzanne Stabile), *The Road Back to You: An Enneagram Journey to Self-Discovery* (gepubliceerd door InterVarsity Press). In hoofdstuk één vertelt Cron hoe hij als stu-

⁵ Eng. “self” = (eigen) ik, (eigen) zelf, ego.

⁶ Pantheïsme: Van het Gr. *pan* (geheel) + Gr. *en* (in) + Gr. *theos* (god). De zienswijze dat God immanent (= lett. “er in blijvend”) is in het gehele universum, dat het universum een deel is van God en dat God de drijvende kracht is in het universum. In tegenstelling tot pantheïsme, betekent pantheïsme niet dat het universum synoniem is met God. (Wiki). Kortom: God is IN alles wat bestaat.

dent het Enneagram-boek van Rohr vond op een conservatieve seminarie-retraite. Toen hij het aan zijn professor liet zien, kreeg hij te horen dat hij er vanaf moest komen. Cron vertrouwde toe:

Ik was een jonge, beïnvloedbare evangelical, en hoewel mijn gevoel me vertelde dat de reactie van mijn professor grensde aan paranoïde, volgde ik zijn advies op.[12]

Hoewel hij, zoals Cron schreef, het boek pas later las toen hij er opnieuw door zijn *spirituele directeur* aan werd voorgesteld: “br. Dave”. Bij het lezen vertelt hij hoe hij met br. Dave zijn eerste reacties op het Enneagram besprak. Terwijl ze praatten, deelde Cron een citaat van Thomas Merton met hem, dat luidde:

Vroeg of laat moeten we onderscheiden wat we niet zijn en wat we zijn. . . . We moeten ons *valse buitenste zelf* afwerpen als het goedkope opzichtige kledingstuk dat het is. . . . We moeten ons *echte zelf vinden*, in al zijn elementaire armoede, maar ook in zijn grootse en zeer eenvoudige waardigheid, geschapen om het kind van God te zijn, en in staat om lief te hebben met iets van Gods eigen oprechtheid en zijn onzelfzuchtigheid.[13] (nadruk toegevoegd).

Het thema van het “zelf” doordringt het boek van Cron. In feite is het woord “zelf” 160 keer in zijn boek (bijv. “Zelfkennis”, “zelfbewust”, “echt zelf”, “zelfbegrip”, “authentieke zelf”, het “oorspronkelijke glinsterende zelf”, “ware zelf”, “diepe zelfkennis”, “zelfverzekerd”, “zelf-geactualiseerd”, enzovoort). Cron stelt:

Door overmatig te identificeren wie we zijn met onze persoonlijkheid vergeten of verliezen we het contact met ons authentieke zelf - de prachtige essentie van wie we zijn. . . . we hebben een God die. . . . zich herinnert wie we zijn. . . . en hij wil ons helpen ons te herstellen naar ons authentieke zelf.[14]

Hier, wanneer Cron het “authentieke zelf” (d.w.z. het ware zelf) gelijkstelt met “de prachtige essentie van wie we zijn”, herhaalt hij het geloof van Richard Rohr dat in elke persoon goddelijkheid is. In tegenstelling tot Rohr en Cron’s opbouw van het “ware zelf” als goddelijk en mooi, spreekt de Bijbel anders:

Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren, in zonde heeft mijn moeder mij ontvangen. (Psalm 51:7)

Cron, een “kampioen van het Enneagram” en “pionier in de hedendaagse Enneagram-beweging”, vertelt ons wie hij is in zijn “Manifest”. Hij begint met:

Vandaag zal ik mijn hoed in de ring van het leven gooien. . . . Ik zal op mijn eigen benen staan en mijn waarheid leven.[15]

Zoals zovelen in de postmoderne “progressieve” westerse wereld van vandaag, zal Cron zijn eigen ding doen en zijn eigen overtuigingen bepalen. Integendeel, de Schrift herinnert ons eraan dat Jezus zei: “Ik ben de weg, de waarheid en het leven, niemand komt tot de Vader dan door mij”. Een gelovige in Christus is niet geroepen om *zijn eigen waarheid* te leven, maar liever de Iemand die zegt dat Hij “de waarheid” is. Aan het einde van zijn Manifest verklaart Cron: “Vandaag zal ik mijn Ware Zelf zijn”. [16] Dit is het doel van het Enneagram, zoals de titel van het boek zegt, *The Road Back to You*. Vol met Ik, Ik, Ik.

Cron en Rohr interview

Ian Cron organiseert een Enneagram-podcast getiteld “Typologie”. In “Aflevering 014 “interviewt Ian Richard Rohr. Hij vraagt Rohr wat de “vloedgolf van interesse, cultureel en in de kerk, van persoonlijkheidsidentiteit” [17] heeft veroorzaakt met behulp van het Enneagram. Rohr zegt dat het is omdat we zo slecht werk hebben verricht om christenen hun “ware identiteit” te onderwijzen. Rohr zegt dat de meeste christenen hun identiteit vinden in hun groep of denominatie en nooit begrijpen wie ze zelf zijn.

De essentie van het interview is er wanneer Rohr beweert dat we onze individuele “Imago Dei” niet kennen die niet aan ons kan worden gegeven of van ons kan worden afgenomen. Dit idee nivelleert het “speelveld van de hele mensheid” [18], zegt Rohr. Onderscheidingen zoals zwart en wit, katholiek en protestant, Amerikaans en Canadees of homo en hetero betekenen niets. Rohr zegt dat het “ware evangelie moet worden verkondigd dat alles - mensen, dieren of materialen - is geschapen

naar het beeld van een trinitaire en liefhebbende God”. [19] Daarom stelt Rohr dat dit alle vragen oplost. Want dan zijn we allemaal “universele kinderen van God”, [20] en dus zijn we in “eenheid” met alle andere kinderen van God. Waarom? Rohr zegt dat het komt omdat we allemaal het goddelijke en het mooie in ons hebben vanaf het begin.

Hoe tegengesteld aan het bijbelse evangelie dat Christus Jezus in de wereld kwam om zondaars te redden, en dat we, om een kind van God te worden, in de Heer Jezus Christus moeten geloven en gered moeten worden. In het Enneagramisme gaat het niet om zondaars (“er is niemand die goed doet” - Romeinen 3:12) die door een heilige God moet worden verlost. Dat is niet nodig. Integendeel, nadat we ons valse zelfbedrog hebben doorgemaakt om ons ware zelf te vinden, komen we tot het besef dat we *altijd* liefelijk en goed zijn geweest. Ian Morgan Cron’s zelfbeeld staat in schril contrast met de beschrijving van de apostel Paulus wanneer hij zegt dat “wij ... niet op het vlees vertrouwen” (Filippenzen 3:3).

Suzanne Stabile

Suzanne Stabile, co-auteur van Cron’s boek *The Road Back to You*, is een internationaal erkende Enneagram-meester, -docent en -auteur. Net als Cron is Stabile een grote bewonderaar van Richard Rohr en een van Rohr’s Enneagram-discipelen. Nadat ze Rohr had ontmoet, was Stabile zo verliefd op het Enneagram-programma van Rohr dat ze onder hem studeerde en ermee instemde het materiaal vijf jaar lang niet te onderwijzen of te delen.

Op dit moment heeft Stabile de afgelopen 25 jaar meer dan 500 Enneagram-workshops gehouden, en sprak in hogescholen, divinity-scholen, kerken en gezondheidscentra. Ze heeft ook les gegeven aan het Centre for Action and Contemplation (het contemplatieve centrum van Rohr) en zelfs internationaal in Assisi met Rohr zelf.

In een artikel uit *Houston Chronicle* uit 2016, getiteld: “Christenen herontdekken het oude Enneagram”, zei Emily McFarlan Miller dat ze Cron en Stabile ontmoette op een Enneagram-conferentie in Chicago. Miller merkte op dat Cron “dacht dat het Enneagram ‘geniaal’” was en er niets in zag dat in strijd was met het evangelie”. [21] Ze schreef dat Cron het fascinerend vond dat zelfs “de (conservatieve) evangelicalen het helemaal goed vonden”. [22] Miller zei dat Stabile hoopte dat “mensen onderwijzen om te leren over de manier waarop ze de wereld zien, en acht andere manieren waarop de mensen de wereld zien, medeleven zal aanmoedigen”. [23] Stabile zei tegen Miller: “Onze hoop is dat het boek de wereld barmhartiger maakt, liefdevoller en vrijgeviger plaats”. [24]

En dit is de belofte van het Enneagram, om mensen (en de wereld) barmhartiger, vrijgeviger en liefdevoller te maken. Het uitgangspunt is dat als we op een of andere manier toegang kunnen krijgen tot het begrijpen van ons Ware Zelf (dat wil zeggen, het goddelijke deel van ons), we dan medelevende en liefdevolle individuen zullen worden waardoor de wereld een betere plaats wordt. Maar kan het Enneagram dit bereiken? Volgens het Heilige Woord van God, kon het uitgangspunt van het Enneagram niet verder van de waarheid zijn.

Chris Heuertz

Chris Heuertz is een andere Rohr-leerling en Enneagram-enthousiast. Heuertz kwam uit een katholiek gezin dat zich bekeerde tot het evangelicalisme. Zijn ouders hadden zes kinderen. Een artikel geschreven door Jason Byassee getiteld “On the Side of Hope” beschrijft hoe de ouders van Heuertz zeven banen tegelijk werkten om de kinderen naar particuliere scholen te sturen. Heuertz studeerde af aan een middelbare school van de Assembly of God en ging door naar Asbury College (nu Asbury University).

In zijn boek *The Sacred Enneagram: Finding Your Unique Path to Spiritual Growth*, stelt Heuertz dat het Enneagram een hulpmiddel is om “onze essentie, ons Ware Zelf, op te graven uit de leugens, programma’s en verleidingen die we rond onze identiteit hebben gewikkeld”. 25 (nadruk in origineel)

Kort na zijn afstuderen aan Asbury trad Heuertz in dienst bij Word Made Flesh bediening om te werken met “de meest kwetsbare arme mensen van de wereld”. [26] Zo belandde hij in Calcutta, India waar hij samenwerkte met Moeder Teresa. Hier werd hij later vergezeld door zijn vrouw Phileena. Van de WMF-organisatie schreef Jason Byassee:

WMF heeft het idee verworpen dat zendelingen redding en diensten brengen aan onwetende arme mensen. . . dat de armen Jezus zijn. WMF of “Fleshies”. . . zoeken niet noodzakelijk armoede op te lossen of mensen te bekeren. Hun eerste bedoeling is vriendschap met de armen te zoeken. En daardoor proberen ze zich, samen met hun vrienden, opnieuw tot God te bekeren.[27]

Over het “missiemodel” zegt Heuertz:

Als ik iets breng, is het aanwezigheid en hoop. . . We werken om *de goddelijke afdruk in de hele mensheid* te herkennen, dan zijn we allemaal samen tot God bekeerd. Ik breng geen arme jongen met mij mee naar Christus. Ik volg hun weg naar de plaatsen in Gods hart die breken in het aanzien van zulk lijden.[28] (nadruk toegevoegd).

Het sociale rechtvaardigheidswerk van de Heuertz met WMF bracht hen naar Cambodja waar Heuertz het Enneagram tegenkwam. Gefascineerd zou Heuertz zich later diep in het Enneagram verdiepen, zijn WMF-gemeenschap verlaten, het Gravity Center oprichten en *The Sacred Enneagram schrijven* (waarover we verderop in dit boekje zullen spreken).

Phileena Heuertz

Phileena Bacon Heuertz was twee jaar bij Chris Heuertz op Asbury College. Phileena kwam uit een evangelische familie, haar vader was een Wesleyaanse Methodistenpastor in Indiana. Terwijl ze met WMF werkten, begonnen de Heuertz's hun contemplatieve reis toen ze de katholieke contemplatieve priester Thomas Keating uit Snowmass, Colorado ontmoetten. Van hem leerden ze *centrerend gebed* (een vorm van contemplatief gebed). Hoe dieper ze in dit contemplatieve pad doken, hoe verder ze zich losmaakten van hun evangelische achtergronden. Uiteindelijk verlieten ze in 2012 het WMF om het Gravity Center voor Contemplatief Activisme op te richten.

Phileena wierp haar evangelische Wesley-verleden opzij, en bekeerde zich tot het katholicisme, omdat ze geloofde dat haar rituelen, liturgie en gebedspraktijken haar “innerlijke werk” het beste zouden verbeteren om haar valse zelf af te werpen en haar ware zelf te vinden.[29]

Onderweg ontmoette het echtpaar Richard Rohr, diep doordrongen van zijn leer, en ging samen met hem. Vandaag zit Phileena in het CAC-bestuur van Rohr. Rohr schreef op zijn beurt het voorwoord van Phileena's 2018-boek *Mindful Silence: The Heart of Christian Contemplation*. Phileena wordt tegenwoordig beschouwd als een van de beste jonge contemplatieve gebedsactivisten. Ze is een retraite-gids, een spirituele regisseur en een yoga-instructeur en heeft gesproken op tal van christelijke universiteiten, waaronder Biola University en Taylor University.

Het heilige Enneagram

In 2017 schreef Chris Heuertz een bestsellerboek, *The Sacred Enneagram* (gepubliceerd door Zondervan). In het voorwoord, geschreven door Richard Rohr, schrijft deze:

Chris Heuertz, mijn goede vriend en vertrouweling, is op zijn eigen reis van transformatie gegaan, ik ben heel blij u zijn uitstekende boek over het Enneagram aan te bevelen. Op de pagina's vindt u uitstekende inhoud, veel nieuwe inzichten en de compassie die echte spiritualiteit altijd biedt. . . Na het lezen van dit boek zul je niet meer dezelfde zijn.[30]

Rohr is ook een integraal onderdeel van het zwaartepunt van het Heuertz' Gravity Center en fungeert als een oprichtend bestuurslid. In twee hoofdstukken van het boek van Heuertz ontsluit hij zijn agenda voor de lezer om het Enneagram te koppelen aan contemplatieve praktijken om zijn ware zelf te vinden.

Een heilige kaart?

In het hele boek gebruikt Heuertz termen als “heilige ervaring”, “heilig Enneagram” en “heilige kaart”. Hij zegt:

Wanneer we onszelf inzetten voor het harde werk van het integreren van wat we zijn komen te leren over onszelf, wordt het Enneagram *een heilige kaart van onze ziel*, een die ons de plaatsen

laat zien waar we kwetsbaarheden of neigingen hebben om vast te komen zitten, evenals de mogelijkheden waar we kunnen gaan voor diepere vrijheid en innerlijke vrede.[31] (nadruk toegevoegd)

Hier kunnen we zien dat Heuertz wat echte vrijheid en vrede geeft heeft ingeruild voor een machteloze vervanger - het Enneagram! Er is maar één echte "heilige kaart" en dat is het Woord van God.

Want het Woord van God is levend en krachtig en scherper dan enig tweesnijdend zwaard, en het dringt door tot op de scheiding van ziel en geest, van gewrichten en merg, en het oordeelt de overleggingen en gedachten van het hart. (Hebreeën 4:12)

We vinden geen vrijheid en vrede door onze "persoonlijkheidstypes" te identificeren en ons "ware zelf" te ontdekken. Het feit is dat ons ware zelf ons zondige, vleeselijke zelf is. Het wordt alleen gevonden in de persoon van Jezus Christus, die belooft in ons hart te komen en met ons te communiceren als we Hem berouwvol aannemen en ons vertrouwen op Hem stellen. Onze Vader in de hemel belooft ons te verlossen van het koninkrijk van de duisternis (ons vleeselijke zelf) naar het koninkrijk van het licht (door wedergeboren te worden in Christus).

Hij heeft ons getrokken uit de macht van de duisternis en overgezet in het Koninkrijk van de Zoon van Zijn liefde. ¹⁴In Hem hebben wij de verlossing, door Zijn bloed, namelijk de vergeving van de zonden. (Kolossenzen 1:13-14)

De Enneagramisten hebben het christelijke kenmerk grotelijks gemist. Ze zien de sleutel tot een overvloedig betekenisvol leven in *onzelf* liggen, terwijl dat in feite het tegenovergestelde is zoals Johannes de Doper zei toen hij verkondigde: "Hij moet meer worden, ik echter minder" (Johannes 3:30). Jezus zei: "De Geest is het Die levend maakt, het vlees heeft geen enkel nut" (Johannes 6:63). Paulus, de apostel, zei: "Want ik weet dat in mij, dat wil zeggen in mijn vlees, geen goed woont" (Romeinen 7:18). Hoe interessant (en verdrietig) dat Chris Heuertz de term "Fleshie" gebruikt om zichzelf te beschrijven. Fleshies leggen de nadruk op hoe goed hun ware zelf is. Gelovigen echter leggen de nadruk op het geloven in het voltooide werk van het Kruis (hoe goed Jezus Christus is).

Het inclusieve koninkrijk

Het boek van Chris Heuertz, *The Sacred Enneagram*, gebruikt *The Inclusive Bible* (geschreven door "Priests for Equality" – Priesters voor Gelijkheid) voor al zijn citaten uit de Schrift. Gebekt als de eerste egalitaire vertaling, zegt een aanbevelingstekst op Amazon:

. . . het is een nieuwe voorstelling van de Schriften en onze relatie daarmee. . . . [nieuwe] en niet-seksistische manieren aanbieden om dezelfde oude waarheden uit te drukken. . . . Priesters voor Gelijkheid is een beweging van mannen en vrouwen. . . waar seksisme en exclusie achterblijven.[32]

"*Exclusie*" *achter u laten* is een andere manier om de bijbelse boodschap te verwerpen die zegt dat het koninkrijk van God exclusief is voor "wie" gelooft in Jezus Christus als hun Redder. Dit is het tegenovergestelde van "inclusief", wat de leer is van universalisme (allen zijn gered) en interspiritualiteit (alle wegen leiden naar God). Dit inclusivisme is waar de New Age om draait.

Het ware zelf

In Heuertz' *The Sacred Enneagram* wordt de term "Ware Zelf" (met een hoofdletter om het veronderstelde goddelijke kenmerk te tonen) meer dan zestig keer gebruikt, zoals in het volgende citaat:

Het Enneagram biedt veel meer onder het oppervlak. De verschillende facetten - de namen en behoeften, de heilige ideeën en deugden - geven ons praktische handvatten om ons type beter te identificeren en te begrijpen. Door dieper in te gaan op het waarom achter elk type, beginnen we het mysterie te ontrafelen van ons *Ware Zelf* en onze essentiële aard. Dit is de echte substantie waar we naar streven.[33] (nadruk toegevoegd)

Nogmaals, in de Bijbel is er niets goeds aan onze "essentiële aard". Wijlen Ray Yungen, die jarenlang de New Age bestudeerde, legt uit:

De New Age en het christendom botsen absoluut op het antwoord op de vraag van menselijke imperfectie. De eerste - de New Age - omarmt de leer van zelfverwezenlijking en verbondenheid met het universum, dat zij als God zien, maar dat in werkelijkheid het domein is van geesten⁷. Aan de andere kant biedt het evangelie dat christenen omarmen redding aan de mensheid door genade (onverdiende gunst). Romeinen 3:23-24 zegt vrijmoedig: “Want allen hebben gezondigd en missen de heerlijkheid van God, ²⁴ en worden om niet gerechtvaardigd door Zijn genade, door de verlossing in Christus Jezus”.

Dit geschenk wordt niet verdiend of gegeven als beloning voor ernstige of goede bedoelingen, zoals de Schrift duidelijk zegt: “Want uit genade bent u zalig geworden, door het geloof, en dat niet uit u, het is de gave van God; ⁹ niet uit werken, opdat niemand zou roemen” (Efeziërs 2:8-9).

Deze Schriftplaats die de kwestie van trots aanpakt, onderscheidt alle menselijke religies scherp van het ware Christendom. Religie overtuigt ons ervan dat de mens van nature goed is en daarom zijn weg naar de hemel kan verdienen door menselijke perfectibiliteit of, beter nog, door het besef van zijn eigen goddelijkheid. Het Christendom verklaart nadrukkelijk de tegenovergestelde opvatting dat de mens zijn eigen zondigheid en feilbaarheid nederig moet erkennen en bijgevolg redding door genade nodig heeft.

De Heilige Geest overtuigt door de Schrift de zondaar van zijn zondige en verloren toestand en presenteert vervolgens Gods oplossing - redding door de offerdood en opstanding van Jezus Christus aan het Kruis (Efeziërs 1:7 en Romeinen 10:9-10).

Het komt allemaal neer op de prediking van het hogere zelf [d.w.z. “Ware Zelf”] versus de prediking van het Kruis.[34]

Essentiële deugd en zuiverheid

Doorheen *Het Heilige Enneagram* zijn er meer dan honderd diagrammen van Enneacirkels en Enneagrafiëken. Een van deze (op pagina 108) is getiteld “Deugdstructuur”. Van deze grafiek schrijft Heuertz:

Ik ... benadruk deugd, omdat wanneer we terugkeren naar onze essentie [d.w.z. het Ware Zelf] ... onze deugd is de aanhoudende geur van onze *essentiële zuiverheid*; het is wat ons allemaal mooi maakt. ... Natuurlijk is terugkeren naar onze deugd ons vertrouwd, zoals een thuiskomst, want het is wie *we altijd zijn geweest*.[35] (nadruk toegevoegd)

God houdt van de mensheid. Daarom stuurde Hij zijn Zoon om aan het kruis te sterven zodat iedereen die in hem gelooft, met God verzoend zou worden. En God *waardeert* ons (Hij zou nooit Zijn Zoon hebben opgeofferd om ons te redden als hij niet deed). Maar Hij houdt niet van ons of waardeert ons niet *omdat* we puur of heilig of deugdzaam zijn; Hij houdt eerder van ons en waardeert ons *ondanks* het feit dat we die dingen *niet zijn*. Hij houdt van ons omdat Zijn aard zelf liefde, vergeving en heiligheid is; en het maakt niet uit hoeveel we over “onszelf” leren, we kunnen nooit de natuur van God evenaren (hoewel Hij de wedergeboren gelovige belooft dat we deel kunnen krijgen aan Zijn natuur - 2 Petrus 1:4⁸). Maar een “deelnemer” zijn is niet hetzelfde als het zelf bezitten. Het is van iemand anders en u krijgt toegang om eraan deel te nemen en er baat bij te vinden).

Zie je, het Enneagram is precies de antithese van het Evangelie. Met het Enneagram wordt de mens verheerlijkt; met het Evangelie wordt God verheerlijkt. En als we God liefhebben, hoe kunnen we dan niet verlangen Hem te verheerlijken die alleen zoveel ongelooflijke en ontzagwekkende dingen heeft gedaan, en die tot in de eeuwigheid zullen doorgaan. Hoe kunnen wij, die niet eens een stofje kunnen creëren, onszelf verheerlijken en niet onze Schepper? *Jesaja 42:8* zegt: “Ik ben JaHWeH – dat is Mijn Naam; Mijn eer zal Ik aan geen ander geven ...”.

---

⁷ Eng. Familiar spirits: bovennatuurlijke geesten die mensen beïnvloeden. Het zijn afvallige engelen die demonen worden genoemd.

⁸ “Daardoor heeft Hij ons de grootste en kostbare beloften geschonken, opdat u daardoor deel zou krijgen aan de Goddelijke natuur, nadat u het verderf, dat er door de begeerte in de wereld is, ontvlucht bent” (2 Petrus 1:4).

Contemplatief gebed en het Enneagram

Het is belangrijk op te merken dat de meerderheid van degenen die het Enneagram onderwijzen voorstanders zijn van contemplatief gebed. In hoofdstuk tien van *Het Heilige Enneagram*, “Een uitnodiging voor innerlijk werk”, introduceert Heuertz de lezer drie gebeden die kunnen worden gebruikt “als een oprit naar de ... Christelijke contemplatieve traditie.”[36]

Wat eerst geïntroduceerd wordt is het centreren van gebed: “Bidden met het Gevoelcentrum”. Over zijn relatie met het Enneagram zegt Heuertz:

Centrerend gebed ... sluit gemakkelijk aan bij elk specifiek Enneagram ...[37]

Ten tweede Ignatius van Loyola: “Het Examen: Bidden met het Hoofdcentrum”.[38] En laatst is: “Het welkomstgebed: Bidden met het Instinctieve Lichaamscentrum” waarvan de maker Mary Mrozowski was. Mrozowski was een katholieke mysticus en een leek in contemplatief gebed die in 1983 het allereerste retraite-experiment “Centering Prayer” bijwoonde bij de Lama Foundation in New Mexico. ** Zij was het die de Contemplative Outreach Ltd. oprichtte. Ze was ook oprichter van het Chrysalis House dat “een incubator” werd van contemplatieve gebedspraktijken, vooral het centreren van gebed.[39] Ze was close met en werd aangemoedigd door wijlen Thomas Keating.

In het boek *Mindful Silence van Phileena Heuertz* legt ze uit hoe “ongelooflijk behulpzaam” het Enneagram is voor “spirituele ontwikkeling”. [40] Ze verzekert haar lezers dat het gebruik van het Enneagram een cruciaal onderdeel is van “bewustzijnsverruiming”. [41] Ze zegt:

Het Enneagram is een krachtige bron voor het contemplatieve pad, want omdat het het valse zelf deconstrueert, onthult het tegelijkertijd je ware zelf. [42]

“Wakker worden”, het laatste hoofdstuk, beschrijft Phileena’s voortdurende zoektocht “om in je goddelijke aard te leven” [43] terwijl ze de tijd nam voor een hermitage bij de Lama Foundation.*

In het voorwoord van *Mindful Silence* prijst Richard Rohr hoe snel “contemplatief onderwijs in onze tijd plaatsvindt”. Vervolgens zegt hij: “we bouwen voort op de Eeuwige Traditie”. Rohr beschrijft wat hij bedoelt met “Eeuwige Traditie” in een artikel uit 2015 op zijn website:

De dingen die ik leer komen uit een combinatie van innerlijke en uiterlijke autoriteit, voortgekomen uit persoonlijke ervaring en een lange lineage van de “eeuwige traditie”... De Eeuwige Traditie wijst op terugkerende thema’s en waarheden *binnen alle religies van de wereld*. [44] (nadruk toegevoegd).

De eeuwige traditie (of eeuwige wijsheid zoals het ook wordt genoemd) is de overtuiging dat alle verschillende religies in de wereld onderling zijn verbonden door metafysica (mystiek). Het feit dat de “vader” van de Enneagram-beweging van vandaag (Rohr) de eeuwige traditie promoot in een boek geschreven door een van zijn belangrijkste discipelen - openlijk verwelkomd in het reguliere evangelicalisme - mag niet over het hoofd worden gezien of worden verworpen als irrelevant; noch zou de compatibiliteit en connectie van het Enneagram met contemplatief gebed en mystiek moeten gelden.

Christelijke leiders die het Enneagram promoten

Met de groeiende populariteit van het Enneagram in de evangelicale kerk, komen veel bekende christelijke leiders ervoor uit. Een daarvan is Mark Batterson, de senior pastor van een megakerk in Washington, DC en de auteur van het bestsellerboek van de *New York Times*, *The Circle Maker: Praying Circles Around Your Biggest Dreams and Greatest Fears*. Lighthouse Trails heeft in 2017 een boekje uitgegeven met de titel *Circle Making en “Prayer Circles” versus The Straight Line of Truth*, waarin wordt ingegaan op de leer van Batterson over “circle making”, een praktijk die hij populair maakte geïnspireerd door rituelen van een oude mystieke naam Honi. In ons boekje 2017 staat:

[Batterson overtuigt] mensen dat als bepaalde rituelen of methoden worden uitgevoerd, dingen kunnen worden gewijzigd. In zijn boek *Whisper: How to Hear God’s Voice* 2017 gaat Batterson verder met deze mystieke focus (d.w.z. contemplatieve spiritualiteit). In een sectie geeft hij een les over Lectio Divina, een praktijk waarbij een woord of zin uit de Schrift wordt gehaald en

langzaam wordt herhaald, waarvan wordt gezegd dat dit het horen van Gods stem vergemakkelijkt (in werkelijkheid is Lectio Divina een toegangspoort tot volledig meditatie in oosterse stijl).[45]

De mystieke neigingen van Mark Batterson kennende, waren we niet verrast om te horen dat Batterson het boek van Ian Morgan Cron uit 2016 over het Enneagram, *The Road Back to You*, had onderschreven. Van het boek van Cron stelt Batterson:

Ian Morgan Cron heeft samen met Suzanne Stabile ons een nieuw, van pas komend en briljant geschreven boek geschonken. We hebben lang behoefte gehad aan een frisse, spiritueel gefundeerde benadering om mensen te helpen groeien in zelfkennis en medeleven. Dit is een mooie en doordachte inleiding![46]

Op een podcast met de naam Typology, gehost door Ian Cron, interviewde Cron Batterson op 24 oktober 2019. De titel van de show was “The Blessings of the Enneagram” waar Batterson over de “reis” sprak van hem en zijn vrouw met het Enneagram.[47]

Ook talloze andere evangelicale leiders scharen zich achter het Enneagram. *New York Times* best-selling auteur en president van Proverbs 31 Ministries, Lysa TerKeurst, was op Cron's podcast in juni 2019 en vertelde over wat het Enneagram voor haar betekent.[48] Andere evangelicale figuren die het Enneagram promoten zijn William P. Young (auteur van *The Shack*), Michael Hyatt (voormalig CEO van Thomas Nelson uitgevers), Aaron en Shawna Niequist (Shawna is de dochter van Bill Hybels van Willow Creek), en Anita Lustrea (15 jaar lang mede-gastheer van Moody Radio's Midday Connection-programma).

Het Enneagram of het woord van God?

Het Enneagram richt zich eindeloos op het eigen “zelf” door zelfbewustzijn, zelfobservatie, zelfmotivatie, zelfkennis, zelfliefde, zelf-dit en zelf-dat. Het is zoals 2 Timotheüs 3:2 zegt: **“Want de mensen zullen liefhebbers zijn van zichzelf”**. Doorheen het “Heilige Enneagram” wordt gezegd dat we zullen ontdekken dat we onder al onze mislukkingen van ons valse zelf, we onze essentie zullen onthullen, dat ware zelf dat ons in staat stelt onze wereld een betere en meer medelevende plek te maken.

Aan de andere kant is Gods kijk op ons “zelf” dat we in onze kern zondaars zijn, zoals Romeinen 3:23 verklaart: **“Want allen hebben gezondigd en missen de heerlijkheid van God”**. Jeremia 17: 9 zegt: **“Arglistig is het hart, boven alles, ja, ongeneeslijk is het”**. Daarom moeten we niet geloven in de kracht van het Enneagram of de stem die gehoord wordt in contemplatief gebed, maar in een Heiland die ons kan redden van onszelf en onze zonden. De Bijbel zegt:

Want uit genade bent u zalig geworden, door het geloof, en dat niet uit u, het is de gave van God; 9 niet uit werken, opdat niemand zou roemen. (Efeziërs 2:8-9). (cursivering toegevoegd)

Uiteindelijk is het door het Woord van God en het offer aan het Kruis door Jezus Christus, niet het Enneagram, waar we kunnen ontdekken wie we zijn en wat we moeten doen. In 1 Korinthiërs 2:5 zegt Paulus ons:

Opdat uw geloof niet zou bestaan in wijsheid van mensen, maar in kracht van God.

En zoals Spreuken 9:10 ons eraan herinnert: **“De vreze des HEEREN is het begin van wijsheid ..”**. Niet het Enneagram! We bidden dat dit verleidelijke, misleidende instrument zal worden afgewezen door christelijke gelovigen, voorgangers en leiders.

Pas op dat niemand u als buit meesleept door de filosofie en inhoudsloze verleiding, volgens de overlevering van de mensen, volgens de grondbeginselen van de wereld, maar niet volgens Christus. (Kolossenzen 2:8)

* Spirituele leiding of spirituele leiders zijn termen die worden gebruikt in de contemplatieve gebedsbeweging (dat wil zeggen, spirituele formatiebeweging). Contemplatieve spiritualiteit is een oude mystieke gebedspraktijk waarin de deelnemer ingaat op wat de “stilte” wordt genoemd door een woord of zin te herhalen zodat de geest niet langer wordt afgeleid door gedachten. In deze ver-

anderde stille staat kan men zogenaamd de stem van God horen en spiritueel worden getransformeerd. Spirituele leiders worden gebruikt om de contemplatieve meditator te helpen de stem en berichten die tijdens de meditatie zijn ontvangen, te “onderscheiden”. Rohr’s bovenstaande verklaring onthult ons dat het Enneagram en contemplatief gebed (beide gebaseerd op mystiek) zeer compatibel met elkaar zijn.

** De Lama Foundation is gebonden aan een bekende spirituele leraar en New Age hindoe-goeroe Ram Dass die *Be Here Now* schreef .

Eindnoten:

1. Russ Hudson, *The Wisdom of the Enneagram* (New York, NY: Bantam, 1999, online edition: <https://www.worldcat.org/wcpa/servlet/DCARead?standardNo=0553378201&standardNoType=1&excerpt=true>).
2. <https://www.enneagraminstitute.com/about>.
3. Jonathan Merritt, “What is the “Enneagram,” and Why are Christians Suddenly So Enamored by It ...” (*Religion News Service*, September 5, 2017, <https://religionnews.com/2017/09/05/what-is-the-enneagram-and-why-are-christians-suddenly-so-enamored-by-it/>).
4. Martin and Deidre Bobgan, “The Enneagram versus *Christianity Today* (PsychoHeresy Awareness Letter, May-June 2017, Vol. 25, No.3, <http://www.psychoheresy-aware.org/enneagram.html>).
5. Mike Oppenheimer, “The Power of Personality” (<http://www.letusreason.org/Current42.htm>).
6. “The Enneagram: An Introduction” (<https://cac.org/the-enneagram-an-introduction/>).
7. Richard Rohr and Andreas Ebert, *Discovering the Enneagram: An Ancient Tool for a New Spiritual Journey* (now titled *The Enneagram: A Christian Perspective*) (Chestnut Ridge, NY: Crossroad Publishing, 2016 Kindle edition), Kindle location 239.
8. Rich Heffern, “The Eternal Christ in the Cosmic Story” (*National Catholic Reporter*, December 11, 2009), quoting Richard Rohr.
9. Richard Rohr, “The Cosmic Christ” (<https://cac.org/the-cosmic-christ-2015-11-05/>).
10. Rohr/Ebert, *The Enneagram*, op. cit., Kindle location 5200, p. 228.
11. Ibid., Kindle location 5760, p. 256.
12. Ian Morgan Cron, *The Road Back to You: An Enneagram Journey to Self-Discovery* (Downers Grove, IL: IVP Books, Kindle edition, 2016), Kindle location 124, p.14.
13. Ibid., Kindle location 182, p.18.
14. Ibid., Kindle location 260-268, p. 23.
15. <https://ianmorgancron.com/about>.
16. Ibid.
17. <https://www.typologypodcast.com/podcast/2017/09/28/episode14/rohr>.
18. Ibid.
19. Ibid.
20. Ibid.
21. Emily McFarlan Miller, [“Christians Rediscovering Ancient Enneagram”](#) (*Houston Chronicle*, October 8, 2016;).
22. Ibid.
23. Ibid.
24. Ibid.
25. Chris Heuertz, *The Sacred Enneagram: Finding Your Unique Path to Spiritual Growth* (Grand Rapids, MI: Zondervan, 2017), p. 193.
26. Jason Byassee, “On the Side of Hope” (<https://faithleadership.com/side-hope>).
27. Ibid.
28. Ibid.
29. (<https://www.youtube.com/watch?v=z2Go9k5-y4k>).
30. Chris Heuertz, *The Sacred Enneagram*, op. cit., Foreword.
31. Ibid., p. 32.
32. “Priests for Equality,” *The Inclusive Bible* (UK: Rowman & Littlefield, Publisher, 2007), description on Amazon.
33. Chris Heuertz, *The Sacred Enneagram*, op. cit., p. 39.
34. Ray Yungen, “The Difference Between the Cross and the “Higher Self”” (<https://www.lighthouse-trails-research.com/blog/?p=16339>).
35. Chris Heuertz, *The Sacred Enneagram*, op. cit., pp. 108-109.
36. Ibid., p. 227.
37. Ibid., pp. 228-229.
38. Ibid., pp. 229-231.

39. ["In Memory of Mary Mrozowski"](#)
  40. Phileena Heuertz, *Mindful Silence: The Heart of Christian Contemplation* (Downers Grove, IL: IVP Books, 2018), p. 23.
  41. Ibid.
  42. Ibid.
  43. Ibid., p. 174.
  44. Richard Rohr, "The Perennial Tradition" (December 20, 2015, <https://cac.org/the-perennial-tradition-2015-12-20/>).
  45. Cedric Fisher and Nanci Des Gerlaise, *The Circle Maker* (<https://www.lighthouse trailsresearch.com/blog/?p=27394>).
  46. Inside front cover of *Road Back to You*, endorsement by Mark Batterson.
  47. <https://www.typologypodcast.com/podcast/2019/24/10/episode03-013/markbatterson>.
  48. <https://www.typologypodcast.com/podcast/2019/27/06/episode02-048/lysaterkeurst>.
-

Lees ook:

- o Het Enneagram – Occulte typologie: <http://verhoevenmarc.be/PDF/enneagram.pdf>
- o Het Enneagram: geen plaats in het Christendom <http://www.verhoevenmarc.be/PDF/enneagram2.pdf>

verhoevenmarc@skynet.be - www.verhoevenmarc.be - www.verhoevenmarc.be/NieuwsteArtikelen.htm